

Otázka: Hlavní světová náboženství

Předmět: Občanské a společenské vědy

Přidal(a): Helena Š.

Obsah

- Judaismus
- Křesťanství
- Islám
- Hinduismus
- Buddhismus

Úvod

Od pradávna se lidé zabývají otázkami jako kdo stvořil vesmír, odkud člověk pochází, jaký je smysl našeho života, či co je po smrti. Takto se vytvořila představa o nadpřirozených silách, které ovlivňují náš život. Náboženství se pokouší odpovědět na otázku smyslu našeho žití. Jedná se o víru v něco svatého, co určuje a dává smysl světu a našemu životu. Je úzce spjata s historií a kulturami, mýty a rituály, mění se společně s kultovními formami a duchovními hodnotami.

Ke světovým náboženstvím se všeobecně počítá pět náboženských směrů: křesťanství, islám, judaismus, buddhismus a hinduismus. Většina náboženství se vztahuje k duchovním bytostem, podle kterých rozlišujeme podoby náboženství na:

- manismus – uctívání kultu předků
- totemismus – víra v totem (zvíře nebo rostlina) s nadpřirozenými vlastnostmi
- animismus – víra v duchy
- ateismus – popírání existence boha

- teismus – víra v boha, či bohy

Teismus se dále rozděluje na:

- Monoteismus – označuje víru v jednoho boha (monos = samotný, jediný) a vylučuje uctívání jiných bohů. Nejstarší je židovství (judaismus). Poté je to například křesťanství, či islám.
- Polyteismus – označuje víru ve velký počet bohů a bohyní, kteří mají nadpřirozené vlastnosti a jsou nesmrtelní. (poly = mnoho, theos = bůh). Některé proudy v rámci hinduismu jsou polyteistické. Také sem patří náboženství starých Řeků, Římanů, Slovanů a Germánů.
- Deismus – věří, že bůh stvořil zemi, ale do běhu světa již nezasahuje
- Panteismus – zastává názor, že Bůh je ztotožněn s přírodou

Judaismus

Nejstarší známe monoteistické náboženství, v jehož centru stojí víra v jediného boha (Boha, Jahveho), který vše stvořil. Vzniklo v 2. tisíciletí př. n. l. na území dnešního Izraele. Důležitou součástí židovské víry je naděje v příchod mesiáše. Mesiáš je Posel Boží, který na zemi nastolí Království Boží. Křesťanství a islám mají své kořeny v judaismu. Křesťanské náboženství pramení z židovské víry v mesiáše. Příslušníci jsou nazýváni Židé. Spojují je tradice a zvyky. Jazykem bohoslužby a modliteb je hebrejšтина. Symbolem judaismu je Davidova hvězda. Jako centrum Židů je považován Chrám v Jeruzalémě, založil jej král Šalamoun. Tento Chrám byl vypálen, znovu vystavěn, znovu zničen Římany r. 70 n. l., a poté následovala židovská diaspora – rozptýlení židů do celého světa.

Abraham

Důležitou roli hraje postava Abrahama. Je považován za praotce izraelského národa, o jehož životě je psáno v Bibli. Existuje spousta archeologických výzkumů, které historicky dokazují určité příběhy. Žil cca před 3500 lety.

Abraham dostal příkaz od Boha opustit svoji vlast v Mezopotámii a vydat se do země, kterou pro něho vybral Bůh. Tato země se v Bibli jmenuje Kanaán. Bůh uzavřel s Abrahamem smlouvu: daroval Abrahamovi a jeho potomstvu zemi a oni, jako národ Bohem vyvolený, ho za to měli uctívat jako svého jediného a pravého Boha. Ačkoli byli Abraham a jeho žena Sára bezdětní, porodila Sára ve vysokém věku syna Izáka. Izákova žena Rebeka porodila dvojčata: Jákoba a Ezaua. Jákob dostal od Boha jméno Izrael, což znamená: Bůh zápasí. Od té doby nesou Jákobovi potomci jméno národ Izraele - izraelský lid. Jákob měl dvě ženy, Leu a Rachel, a stal se otcem dvanácti synů. Od jména jeho čtvrtého syna Judy, po němž byl pojmenován jeden izraelský kmen, je odvozeno pojmenování Jehudi, jímž Židé nazývají sami sebe. Přes latinu přešlo toto označení v různě upravených podobách do většiny světových jazyků a také do češtiny. Potomci Jákobových synů, dvanáct kmenů, tvoří základ židovského národa.

Židovské rituály, tradice

Mezi židovské rituály patří mužská obřízka, specifické svatební a pohřební obřady, košer kuchyně (vymezení povolených jídel, zákaz kombinace maso - mléko), Bar Micva - slavnost, kdy ve 13 letech se židovský chlapec stane plnoprávným členem společenství. Při ní čte chlapec poprvé hebrejsky z Tóry. V moderních židovských obcích existuje obdobná oslava pro dívky, které dosáhnou dvanácti let - bat micva. Dalšími svátky jsou například Roš hašana, Sukkot, či Pesach.

Modlitba se nazývá Šema Jisrael. Je to vyznání židovské víry. Obsahuje nejdůležitější princip židovského náboženství, který říká, že existuje pouze jediný Bůh. Při modlitbách nosí muži malá kožená pouzdra se svitky pergamenu, na kterých je napsán text Šema Jisrael. Z úcty k Bohu nosí muži při modlitbách také pokrývku hlavy. Typickou se stala malá kulatá čepička kipa (jarmulka), nosí se též černý klobouk nebo baret lemovaný kožešinou. Nosí také talit, což je modlitební šála s třásněmi na obou koncích.

Bible

Základním posvátným spisem judaismu je Tóra (Pět knih Mojžíšových) která spolu s Neviim (Proroky) a Ketuvim (Spisy) tvoří Tanach - hebrejskou bibli (v křesťanství odpovídá Starému zákonu). Talmud je výkladová kniha Tanachu, vysvětluje a dodává poznámky k Tóře. Talmud je spolu s Biblí základem judaismu.

Tóru a Talmud pečlivě studují rabíni. Jsou to židovští učitelé a duchovní vůdci židovských obcí. Ti vysvětlují věřícím, jak mohou uplatnit příkázání v běžném životě a jak mají porozumět příběhům v Tóře. Jsou to náboženští učitelé, kteří vystudovali židovskou vysokou školu.

Důležité pojmy

Důležitými pojmy v židovské kultuře jsou GHETTO – uzavřená část města, kde byli Židé shromažďováni, ANTISEMITISMUS – nenávisť vůči příslušníkům židovského národa, které vyvrcholilo ve 20.st. HOLOCAUSTEM – systematické vyvražďování Židů za 2.sv.války, v koncentračních táborech zahynulo přes 6 milionů Židů.

Křesťanství

Nejpočetnější náboženství na světě s více než 2 miliardami věřících. Nejvíce je katolíků s cca 900 miliony následovníků. Má kořeny v judaismu. Křesťané věří v jednoho všemohoucího Boha, kterého uctívají také Židé a muslimové. Vzniklo před 2 tisíci lety v Římské říši v provincii Judea a v Galileji. Tyto oblasti se nachází dnes na území dnešní Izraele. Židé se s cizí nadvládou nikdy nesmířili a byli Římany krutě utlačováni. Proto stále více očekávali vyplnění biblických proroctví o mesiášovi. V judaismu se dodnes setkáváme s vírou, že jednoho dne sešle Bůh na svět někoho, kdo ukončí násilí, nespravedlnost a zlo ve světě. Hebrejsky se očekávaný spasitel jmenuje mašiach, řecky Kristus, česky mesiáš. Podle křesťanství je Ježíš sám vtělený Bůh, který jako spasitel sestoupil na zemi. Hovoříme o vyznání postavené na víře v trojjediného Boha (Otec, Syn, Duch svatý – sdílejí jediné božství), na kterého se věřící obracejí modlitbou. Křesťané věří v posmrtný život, očekávají druhý příchod Ježíše Krista, konec světa a poslední soud a každý člověk bude souzen podle svého jednání (do nebe, do pekla). To hlavní, co víme o životě Ježíše, popisují čtyři knihy evangelií. Ty jsou součástí křesťanské části Bible, která se jmenuje Nový zákon.

Ježíš Kristus

Křesťanský letopočet se dnes používá téměř na celém světě, řídí se údajným rokem narození Ježíše, který byl synem Mariiným a a Božím. Ježíš se narodil v utajení neznámého dne

v Betlémě, městě krále Davida.

O Vánocích, 25. prosince, slaví křesťané jeho narození. Mnohem dříve se však slavil svátek Zjevení Páně – Tří králů: V době narození Ježíše se na obloze objevila zvláštní „hvězda“, která zvěstovala tehdejší astrologům narození mesiáše, 6. ledna.

Ježíš žil se svými rodiči v Nazaretu v Galileji. Vyrůstal jako syn tesaře, ale ve věku 30 let se vydal na pouť Judeou jako potulný kazatel. Brzy se k němu přidali učedníci. Putovali společně s Ježíšem a byli jeho svědky kázání lidem o Bohu, o očekávaném Božím království, viděli, jak léčí nemocné, a dokonce křísí mrtvé. Tyto zázraky pro ně byly znamením, že on sám je oním dlouho očekávaným mesiášem. Jeho učedníky se stávalo čím dál tím více lidí. Kázal před velkými zástupy lidí. Shrnutím obsahu jeho učení je takzvané kázání na hoře z Matoušova a Lukášova evangelia v Novém zákoně.

Bible

Za posvátnou knihu se považuje Bible, která se skládá ze 2 částí: Starý zákon (společný pro Křesťanství a Judaismus) a Nový zákon (o životě Krista).

Dnes je bezkonkurenčně nejpřekládanější a nejvydávanější knihou světa. Ve světě jsou rozšířeny téměř tři miliardy Biblí nebo části Bible v přibližně dvou tisících jazycích.

Směry křesťanství

církev = křesťanské společenství

- římskokatolická církev – př. západní Evropa
- pravoslavná církev – př. Rusko (východní Evropa)
- protestantská církev – př. Velká Británie

Křesťanská modlitba

Křesťané se snaží následovat ve svém životě příklad Ježíše a řídí se jeho výkladem Starého zákona, především Desaterem přikázání. Modlí se při bohoslužbách, či sami v soukromí. Při modlení chválí Boha a děkují mu, vyslovují své radosti i starosti nebo prosí za jiné osoby. Praktikují eucharistii – „přijímání“, chleba (Ježíšovo tělo) a vína (Ježíšova krev).

Desatero přikázání

- 1. Nebudeš mít jiné bohy mimo mne.
- 2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
- 3. Pomni, abys den sváteční světil.
- 4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo na zemi.
- 5. Nezabiješ.
- 6. Nesesmilníš.
- 7. Nepokradeš.
- 8. Nepromluvíš křivého svědectví.
- 9. Nepožádáš manželky bližního svého.
- 10. Nepožádáš statku bližního svého.

Islám

Jedná se o nejmladší světové náboženství, které vzniklo v 7. století na Arabském poloostrově. Věřících je cca miliarda a žijí hlavně na Středním východě a v severní a západní Africe. Vyznavači se nazývají muslimové, uctívají Muhammada jako proroka, který obdržel slovo Boží, ale nemodlí se k němu. Byl zakladatelem islámu. Středem jejich víry je však Bůh – Alláh (arabsky).

Muhammad

Muhammad se narodil v roce 570 n. l. ve městě Mekka v Arábii. Jako kupec byl Muhammad úspěšný a stal se i velmi zámožným mužem. S ubíhajícími lety však zachvacoval Muhammada hluboký vnitřní neklid. Lidé v Muhammadově okolí byli polyteisté, což znamená, že uctívali velké množství bohů a duchů. Toto mnohobožství Muhammada vždy odpuzovalo. Když pobýval

v osamění v poušti, cítil podle svých slov zcela zřetelně a silně přítomnost Alláha, jediného milosrdného boha. Ze slov Božích, jež sdělil Muhammadovi archanděl Gabriel, vznikl Korán. Namotivoval ho k přednášení slova božího.

Korán

Korán je považován za posvátnou knihu muslimů. Je to čisté a nezfalšované Slovo Boží. V arabštině znamená *al-Qur'ān* přednášení. Skutečný Korán je pro muslimy však pouze v arabštině. Proto se muslimové učí Korán arabsky nazpaměť, i když je jejich mateřským jazykem jiná řeč. Ježíše uznávají jako proroka, podle víry muslimů však není Božím synem. Muslimové a Židové jsou podle židovské a muslimské víry potomky Abrahama.

Stoupenci islámu jsou z 90% sunnité a ostatní se nazývají šíité – uznávají pouze potomky Muhammadovy rodiny.

5 pilířů islámu

- víra v jednoho Boha (Alláha)
- pětkrát denně modlitba k Mecce
- dodržovat Ramadán (půst)
- jednou v životě vykonat pouť do Mekky
- podarování chudých

Důležité je, aby všech pět povinností bylo vykonáno ze srdce a z přesvědčení.

Ramadán

9. měsíc islámského kalendáře je postní měsíc ramadán. Během tohoto měsíce nesmějí muslimové celý den nic jíst, pít, kouřit a nesmějí mít žádné sexuální kontakty. Tím, že se vzdají těchto věcí, získají klid a čas myslet na Alláha a na modlení. Půst začíná každý den svítáním a končí západem slunce. Platí stejně pro všechny kromě nemocných a starých lidí, dětí zhruba do deseti let, menstruuujících, těhotných a kojících žen, cestujících a lidí konajících těžkou fyzickou

práci – ti jsou od půstu osvobozeni. Většinou je ale třeba zanedbané postní dny později nahradit.

Modlitba

Muslimové se modlí pětkrát denně, musí mít obličej obrácený směrem k Mecce. Před modlitbou se muslim musí specificky umýt a toto ho připravuje vnitřně na modlitbu. Na znamení úcty k bohu věřící klekají a klaní se. Každý pátek se schází ke společné modlitbě v mešitě, což je místo, kde se muslimové modlí a scházejí. Modlitba začíná slovy „Alláhu akbar“, což je v překladu Bůh je převeliký.

Hinduismus

Jedná se o polyteistické náboženství s 900 miliony následovateli, většina osídluje jižní Asii. Téměř 80 procent obyvatel Indie je považováno za hinduisty, je jich zhruba 800 milionů. Protože má Indie mnoho obyvatel, je hinduismus dnes po křesťanství a islámu třetím největším náboženstvím. Indické náboženství vznikalo od 1. – 2 tisíciletí př. n. l. Název je odvozen od řeky Indus. Jedná se o polyteistické náboženství, nebylo založeno jednou určitou osobou a nedovolává se také žádného proroka. Proto se za označením hinduismus ukrývá mnoho různých náboženských tradic. Proto též neexistuje žádné vyznání víry, které by bylo platné pro všechny hinduisty. Stejně tak to není víra vázána na jednoho určitého boha. Přesto existují náboženské představy, které platí stejnou měrou pro většinu hinduistů. Věří v reinkarnaci (proces znovuzrození) – o převtělení rozhoduje karma, což jsou skutky člověka, které rozhodují o lidském osudu.

Božstvo

Indických bohů je bezpočet. Nejvíce jsou uctíváni Višna (udržuje princip božského řádu, obnoví rovnováhu mezi dobrem a zlem) a Šiva (představuje tvořivé i ničivé síly vesmíru zároveň). V úzké souvislosti s Višnuem a Šivou stojí bůh Brahma, který je uctíván jako stvořitel světa. Brahma, Višna a Šiva jsou tři rovnocenné formy jediného všemohoucího Boha.

Posvátné texty

Posvátné texty jsou sepsány v sanskrtu, řeči učenců staré Indie. Nejstaršími spisy jsou védy (=vědění). Jsou rozděleny na 3 vrstvy textů : bráhmany, áranjaky a upanišady. Obsahují oslavné hymny, zaklínadla, obětní pravidla a učení moudrosti. Dalšími důležitými texty jsou eposy Mahábhárata (stará báseň o bozích, hrdinech, velkých bitvách) – nejdelší básnické dílo světa a Rámájana (osudy prince Rámy) – jsou to hrdinské báje. Bhagavadgíta je úsek Mahábháraty a nazývá se zpěv vznešeného. Je jedním z nejznámějších posvátných textů Indie.

Dharma

je posvátný řád světa, který určuje, že se každý hinduista svým narozením stává členem určité kasty. Základní kasty jsou 4: bráhmani (kněží), válečníci a šlechta, rolníci a řemeslníci, dělný lid. Tyto kasty se dělí na 2-3 tisíce podkast. Bráhmani tvoří nejvyšší kastu, nejnižší je dělný lid. Každá kasta má vlastní pravidla a zvyky. Nikdo nemůže opustit svou kastu a příslušnost je pevně určena zrozením a vyplývá z karmy. Za zvláště závažná provinění proti dharmě může být člověk z kasty vyloučen a stává se tak bezkastovní (nazývání Nedotknutelní). Stojí na nejnižším stupni společnosti.

Vysvobození z karmy

Existují minimálně čtyři cesty vedoucí k vysvobození z karmy.

- přesně dodržovat pravidla dharmou dána – plnění náboženských povinností, konání dobrých skutků
- cesta koncentrace – jóga, denní cíčení držení těla, dechové techniky, vhodná strava, opakování manter (určitých slov), osvobození jógina těla od tělesných potřeb a karmy
- bhakti – oddanost bohu – modlitby, oddaná láska a uctívání bohů
- džňána – cesta správného poznání. Tuto metodu vyučuje guru (= učitel), který vysvětluje vzájemné postavení lidské duše (átman) a božího ducha (brahma)

Cílem je, aby se člověk přestal zabývat svým tělem, které nemá žádný význam a je pouze prázdnou schránkou. Cílem je dospět k poznání a ukončení pouti mezi životem a znovuzrozením.

Buddhismus

Je náboženství s cílem dosáhnout probuzení, neboli nirvány, skrze meditaci. Započalo před cca 2500 lety. Na světě je zhruba 400 milionů věřících, zhruba 85% obyvatel Myanmaru a Thajska, přes 70% obyvatel Kambodži. Také v Číně, Burmě, Tibetu, Laosu a Japonsku a dalších částech jihovýchodní Asie hraje buddhismus klíčovou roli. V Thajsku a Bhútánu je dokonce státním náboženstvím.

Buddhisté věří, že se každý po smrti znovu narodí. To, čím se stane, určuje karma, což je souhrn všech dobrých i zlých skutků, jichž se člověk dopustil v předešlém životě. Buddhisté touží po dosažení dokonalého stavu, kterému se říká nirvána. Buddha učil, že jí lze dosáhnout skrze vznešenou osmidílnou cestu. Buddhismus je zaměřený na lidskou bytost v reálném světě, nezabývá se bohy či vyššími skutečnými realitami. Vykládá svět prožitý v přítomném okamžiku. Svět, jehož universální zákon, dharma, se projevuje v principu skutkové odplaty, karmy, jež je projevem nezanikající energie. Buddhismus také směřuje lidskou bytost k překročení koloběhu přerozování samsáry, tedy vymanění se z útrpných individuálních existencí a dosáhnout konečného vysvobození. Toto je základ buddhistické reinkarnační nauky. Jelikož buddhismus neuctívá boha jako stvořitele, někteří ho neuznávají za náboženství.

Gautama Siddhártha

Před 2500 lety v dnešním Nepálu byl založen buddhismus synem krále Šuddhódana a královny Máji, kteří vládli Kapilavastu. Gautama se vydal ve svých 29 letech do venkovního světa a pochopil utrpení života. Začal žít asketickým životem a nakonec po 6 letech studia při meditaci dosáhnul nirvány (neboli probuzení) skrze střední cestu. Poté strávil zbytek svého života šířením učení buddhismu.

Buddhovo učení

Dharma je v buddhismu považována za Buddhovo učení, jehož základní koncepty jsou shrnuty ve Čtyřech vznešených pravdách a Ušlechtilé osmidenní stezce. Buddha učil, že ukončení utrpení a dosažení nirvány se dá uskutečnit následováním Ušlechtilé osmidílné stezky.

Čtyři vznešené pravdy

- 1. Vše v životě je strast.
- 2. Utrpení je způsobeno touhou, připoutaností k pomíjivému.
- 3. Utrpení je možno ukončit, neulpívání spěje k zániku strasti.
- 4. Existuje cesta, jak ukončit utrpení.

Ušlechtilá osmidílná stezka

- 1. Pravý názor, poznání
- 2. Pravé rozhodnutí, záměr
- 3. Pravá řeč
- 4. Pravé jednání, činnost
- 5. Pravé žití
- 6. Pravé snažení, úsilí
- 7. Pravá bdělost, rozvažování
- 8. Pravé soustředění

S tímto souvisí Kolo dharmy, což je symbol pro Buddhovo učení a jeho cestu k nirváně. 8 paprsků kola připomíná ušlechtěnou osmidílnou stezku.

Pět základních etických pravidel pro buddhisty

- 1. Nezabíjet živé bytosti.
- 2. Nekrást, nepřivlastňovat si to, co nebylo dáno.
- 3. Necizoložit.
- 4. Nelhat a nepomlouvat.

- 5. Nekonzumovat alkohol a drogy.

Větve a školy buddhismu

Po Buddhově smrti se předávalo učení skrze ústní tradice, poté bylo na koncilech postupně shrnuto do posvátných textů, jenomže už uplynula dlouhá doba od smrti Buddhy, proto měli odlišné názory. Došlo tedy k rozporům o autenticitě textů, výsledkem bylo rozštěpení buddhismu a vytvořily se dva základní velké proudy:

- 1) Théravádský buddhismus: konzervativní proud, který zachovává tradice, jak byly stanoveny původně. Nirvána je určena pouze pro mnichy a mnišky.
- 2) Mahájánský buddhismus: liberálnější proud, hlavní je postava bódhisattvy – bytost blížící se k nirváně, ale místo jejího dosažení se snaží o to, aby jí dosáhly všechny bytosti na světě.

Dnes se jako součást hlavních buddhistických proudů bere ještě tantrajána.

- 3) Tantrický buddhismus: syntéza mahájány a tibetských tradic, je založen na vztahu mezi učitelem a žákem, není možné obsáhnout posláním vysokých tantrických textů bez tohoto vztahu.

Závěr

Tvorba této seminární práce mě obohatila o mnoho nových informací z oblasti religionistiky. Zaměřila jsem se přednostně na nejdůležitější informace týkající se hlavních světových náboženství. Bylo pro mě celkem obtížné rozhodovat, co všechno do práce zahrnout, jelikož jsou informace velmi rozsáhlé. Celkově mě tvorba této práce velmi bavila, napomohla mi k ujasnění některých faktů.

Seznam literatury

knižní zdroje:

- KOLEKTIV AUTORŮ. Kniha náboženství. Praha: Universum, 2016. Přeložil Jaroslav Hofmann.
- STÖRIG, Hans Joachim. Malé dějiny filosofie. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2007. Přeložil P. Rezek, M. Petříček, K. Šprunk
- ADAMOVIČ, Lenka. Základy filosofie, etiky – Základy společenských věd III. Praha: Fortuna, 2010.
- KOLEKTIV AUTORŮ. CO JAK PROČ 14 – Náboženství světa. Plzeň: Fraus, 2006.

internetové zdroje:

- <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/13637/1/Bakalarska%20prace%20Krsnakova.pdf>
- <https://cs.wikipedia.org/>
- [http://www.imaturita.cz/maturitni-otazky/zaklady-spolecenskych-ved/nabozenstvi-\(2014\)/515/](http://www.imaturita.cz/maturitni-otazky/zaklady-spolecenskych-ved/nabozenstvi-(2014)/515/)
- <https://www.vira.cz/texty/knihovna/kapitoly/buddhismus>
- <http://www.buddhismus.cz/tantricky-buddhismus.html>